การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2*

The Development of a Participatory Safety Management Model for Educational Institutions under Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2

[1]ฐิติพร จันทร์ลอย, ทรงเดช สอนใจ และ พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ
[1]Thitiporn Janloi, Songdet Sonjai and Phongsak Phakamach
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต
Faculty of Education, Phichayabundit College, Thailand.
[1]Corresponding Author's Email: thitijan15@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัย และ 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา การวิจัยใช้วิธีแบบผสมผสาน ดำเนินการ 3 ระยะ ได้แก่ 1) การศึกษาองค์ประกอบจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน 2) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ใช้แบบสอบถาม ผู้บริหารและครู จำนวน 293 คน ใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้วิธี Priority Need Index ($PNI_{Modified}$) และ 3) การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และประเมินองค์ประกอบด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านนโยบาย การวางแผน และขั้นตอนการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม บุคลากรและการบริหารจัดการ ข้อมูลและการสื่อสาร และความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง 2) สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.44, S.D. = .42) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.50, S.D. = .44) โดยมีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ มีค่า ($PNI_{modified}$ = 0.39) โดยภาพรวมความต้องการจำเป็น มีค่า $PNI_{modified}$ = 0.30 3) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวม ความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.37) มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.62, S.D. = 0.40) และมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.41)

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา; การบริหารแบบมีส่วนร่วม; ความปลอดภัยในสถานศึกษา; ประถมศึกษา

*Received January 30, 2026; Revised March 8, 2026; Accepted March 24, 2026

Abstract

The objectives of this research were to: 1) examine the components of participatory safety management in educational institutions; 2) investigate the current state, desirable state, and priority needs regarding participatory safety management; and 3) develop a participatory safety management model for educational institutions. This study employed a mixed-methods approach, conducted in three phases: Phase 1 involved identifying the components based on principles, concepts, theories, and interviews with five experts. Phase 2 assessed the current state, desirable state, and priority needs using a questionnaire administered to 293 school administrators and teachers. The data were analyzed using the following descriptive statistics: mean ($\overline{X}$) and standard deviation (S.D.), as well as the Priority Need Index (PNI Modified) method. Phase 3 entailed developing the participatory management model through a focus group with nine experts, and evaluating the components in terms of propriety, feasibility, and utility using mean ($\overline{X}$) and standard deviation (S.D.).

The research findings revealed that: 1) the components of participatory safety management consisted of seven aspects: policy participation, planning and situational preparedness procedures, facilities and environment, instructional management and activities, personnel and administration, information and communication, and the cooperation of stakeholders; 2) the current state was at a moderate level ($\overline{X}$ = 3.44, S.D. = 0.42), while the desirable state was at the highest level ($\overline{X}$ = 4.50, S.D. = 0.44). The aspect with the highest priority need was situational preparedness (PNImodified = 0.39), with an overall priority needs index of $PNI_{modified}$ = 0.30; and 3) the participatory management model overall demonstrated a high level of propriety ($\overline{X}$ = 4.46, S.D. = 0.37), a high level of feasibility ($\overline{X}$ = 4.62, S.D. = 0.40), and a high level of utility ($\overline{X}$ = 4.44, S.D. = 0.41).

Keywords: Development Model; Participatory Management; Safety in Educational Institutions; Primary Education

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยในสถานศึกษาได้ถูกยกระดับสู่การเป็นนโยบายชาติอย่างชัดเจน ได้ประกาศให้การสร้าง “โรงเรียนปลอดภัย” เป็นวาระสำคัญ โดยมีเป้าหมายในการป้องกันและลดความเสี่ยงจากความรุนแรงและอุบัติภัยทุกรูปแบบ (Office of the Basic Education Commission, 2019) การแปลงนโยบายที่ดีเหล่านั้นให้กลายเป็นแนวปฏิบัติที่ได้ผลจริงในระดับสถานศึกษาแต่ละแห่งยังคงเผชิญกับความท้าทายไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสถานศึกษาในพื้นที่ต่างจังหวัดหรือเขตพื้นที่การศึกษาเฉพาะ (International Organization for Standardization, 2018) ในสถานศึกษาในชนบทที่ห่างไกล มักมีข้อจำกัดเฉพาะด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่ของงบประมาณ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง รวมถึงทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะในการจัดการภาวะวิกฤติ ความเหลื่อมล้ำระหว่างนโยบายกับสภาพความเป็นจริงนี้ส่งสัญญาณถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการแสวงหาและพัฒนารูปแบบหรือโมเดลการบริหารจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และที่สำคัญที่สุดคือ "สร้างสรรค์จากบริบทของพื้นที่" โดยรูปแบบ

ดังกล่าวต้องออกแบบมาเพื่อตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในชุมชนการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนรอบข้าง เพื่อเป้าหมายสูงสุดร่วมกัน นั่นคือ การสร้างหลักประกันว่านักเรียนทุกคนจะได้รับสิทธิในการเรียนรู้ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งทางกายภาพและจิตใจ เอื้ออาทร และส่งเสริมพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ

ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและองค์ประกอบหลักของสิทธิเด็กในการได้รับการปกป้องจากการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทางกายภาพ จิตใจ และสังคม ไม่เพียงเป็นเงื่อนไขพื้นฐานสำหรับการมีชีวิตและการเรียนรู้ แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความผูกพันต่อโรงเรียน และสุขภาวะโดยรวมของนักเรียน การดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความปลอดภัยในปัจจุบัน ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นการสร้างความปลอดภัยให้นักเรียน ยังคงเผชิญกับความท้าทายจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งครอบคลุมพื้นที่อำเภอนากลาง สุวรรณคูหา และนาวัง มีบริบททางภูมิศาสตร์และสังคมที่หลากหลาย จากการสำรวจพบว่าสถานศึกษาในสังกัดยังคงประสบปัญหาด้านความปลอดภัย การบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาคีอื่น ๆ มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องก้าวข้ามการบริหารจัดการแบบสั่งการจากบนลงล่าง (Top-down) ไปสู่การใช้แนวคิด "การบริหารแบบมีส่วนร่วม" (Participative Management) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง สถานศึกษาที่ไม่ปลอดภัยจะกลายเป็น ความเครียด และการหยุดชะงักทางการเรียนรู้ ในยุคปัจจุบัน สถานศึกษาทั่วโลกเผชิญภัยคุกคามที่ซับซ้อนหลากหลาย ทั้งอุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ ความรุนแรง และสาธารณภัย ซึ่งกระทบสุขภาวะทางกาย จิตใจของนักเรียน ครู และบุคลากร จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น นโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยทั้งกายภาพ จิตใจ และสังคม (Office of the Basic Education Commission, 2019) อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการส่วนใหญ่ยังเป็นแบบบนลงล่าง กระจุกตัวที่ผู้บริหาร ขาดการมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพและความยั่งยืน (Phakamach et al., 2023)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของพื้นที่ เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน การพัฒนารูปแบบดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ติดตามประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนในสถานศึกษาและชุมชน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 โดยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี

ระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ใช้รูปแบบการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Method Research) แบ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารด้านความปลอดภัยที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) รวมถึงการพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจำแนกและวิเคราะห์ให้ได้องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา ผลจากการศึกษาระยะนี้นำไปใช้ในการสร้างเครื่องมือวิจัยและกำหนดประเด็นการศึกษาในระยะต่อไป

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากรทั้งหมดจำนวน 1, 089 คนสถานศึกษาจำนวน 102 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 27 คน ครูที่รับผิดชอบความปลอดภัย จำนวน 266 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความ คลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 293 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{\mathbf{X}}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และดัชนีความต้องการจำเป็น ซึ่งแบบสอบถาม มีข้อคำถามที่สอดคล้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมีค่า IOC เท่ากับ .58 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนั้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปได้เท่ากับ 0.92 และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI) เป็นขั้นตอน การจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย โดยใช้วิธี Priority Need Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีการจัดการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นหาผลต่าง

ของสภาพที่เป็นจริงและหารด้วยค่าสภาพที่เป็นจริงเพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนจะนำมาจัดอันดับความสำคัญความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

ระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยนำผลจากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 นำผลมาสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยสังเคราะห์องค์ประกอบ แนวทางการปฏิบัติและกลไกสู่ความสำเร็จของรูปแบบ และดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนา การสนทนากลุ่ม (focus group) เพื่อการตรวจสอบยืนยันรูปแบบ มีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของการพัฒนารูปแบบ ก่อนนำเสนอเป็นการพัฒนารูปแบบและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ โดยนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นของการวิจัยตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่ามีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมด้านนโยบาย การวางแผน และขั้นตอน 2) การมีส่วนร่วมด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ 3) การมีส่วนร่วมด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 4) การมีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม 5) การมีส่วนร่วมด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ 6) การมีส่วนร่วมด้านข้อมูลและการสื่อสาร 7) การมีส่วนร่วมด้านความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่าองค์ประกอบที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูง ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	สภาพที่พึงประสงค์		แปลผล	ความต้องการจำเป็น		ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		PN	$PNI_{modified}$	
1) ด้านนโยบายการวางแผน และขั้นตอน	3.40	.55	ปานกลาง	4.39	.52	ดีมาก	0.99	0.29	6
2) ด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์	3.28	.66	ปานกลาง	4.57	.52	ดีมาก	1.29	0.39	1
3) ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม	3.60	.50	ปานกลาง	4.47	.48	มากที่สุด	0.87	0.24	7
4) ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม	3.41	.67	ปานกลาง	4.52	.51	ดีมาก	1.11	0.32	2
5) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ	3.45	.48	ปานกลาง	4.51	.48	มากที่สุด	1.06	0.30	4
6) ด้านข้อมูลและการสื่อสาร	3.48	.52	ปานกลาง	4.57	.48	มากที่สุด	1.09	0.31	3
7) ด้านความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง	3.46	.70	ปานกลาง	4.49	.50	ดีมาก	1.03	0.29	5
เฉลี่ย	**3.44**	**.42**	**ปานกลาง**	**4.50**	**.44**	**มากที่สุด**	**1.06**	**0.30**	

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา พัฒนาขึ้นประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย องค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) นโยบาย การวางแผน และขั้นตอน	4.50	0.50	มาก	4.51	0.51	มากที่สุด	4.50	0.49	มาก
2) การเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์	4.61	0.39	มากที่สุด	4.47	0.50	มาก	4.62	0.40	มากที่สุด
3) อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม	4.44	0.52	มาก	4.50	0.48	มาก	4.44	0.50	มาก
4) การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม	4.42	0.60	มาก	4.38	0.51	มาก	4.45	0.55	มาก
5) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ	4.30	0.64	มาก	4.49	0.42	มาก	4.31	0.63	มาก
6) ด้านข้อมูลและการสื่อสาร	4.38	0.36	มาก	4.51	0.45	มากที่สุด	4.32	0.54	มาก
7) ด้านความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง	4.62	0.39	มากที่สุด	4.43	0.45	มาก	4.49	0.42	มาก
รวม	**4.46**	**0.37**	**มาก**	**4.47**	**0.41**	**มาก**	**4.44**	**0.41**	**มาก**

โดยสรุป ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านนโยบาย การวางแผน และขั้นตอน การมีส่วนร่วมด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ การมีส่วนร่วมด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมด้านข้อมูลและการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมด้านความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง วัตถุประสงค์ที่ 2 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ดัชนีความต้องการจำเป็นสูงในด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ วัตถุประสงค์ที่ 3 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย องค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จที่สอดคล้องกับบริบทและพื้นที่ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 แสดงดังภาพที่ 1 รูปแบบดังกล่าวเกิดจากการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทางการศึกษา และผลการศึกษาเชิงประจักษ์ จนเกิดเป็นรูปแบบเชิงกระบวนการที่สามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางการให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

ก้าวข้ามการบริหารความปลอดภัยแบบเดิมที่เน้นการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-down) ไปสู่การสร้าง "ระบบนิเวศแห่งความปลอดภัย" ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษามีทักษะการวางแผนการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและภาวะผู้นำทางวิชาการ มีกระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารที่ประสานรวมเอา ทักษะการวางแผน เพื่อกำหนดทิศทาง, ทักษะการสื่อสาร เพื่อสร้างความร่วมมือ, การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และ ภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการและการประเมินผล การที่ผู้บริหารใช้ทักษะด้านการวางแผน การสื่อสาร เทคโนโลยีดิจิทัล และภาวะผู้นำทางวิชาการ มาเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นและสนับสนุนให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการและการประเมินผล เพื่อเป้าหมายสูงสุดคือคุณภาพการศึกษา

3. ความปลอดภัยในสถานศึกษาครอบคลุม 4 มิติ ด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย การเรียนรู้และการป้องกันปัญหาทางสังคม สภาวะที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ ทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วม (การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ และการประเมินผล) เพื่อจัดการให้สถานศึกษามีความปลอดภัยครบทั้ง 4 มิติ ได้แก่ ด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการเรียนรู้ และด้านการป้องกันปัญหาทางสังคม เพื่อให้นักเรียนพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ

4. วงจรคุณภาพการขับเคลื่อนผ่านวงจรการวางแผนการปฏิบัติ การตรวจสอบและการปรับปรุงพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกัน เริ่มจากการร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย การนำแผนไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบ การตรวจสอบ และประเมินผลตามตัวชี้วัด และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้เกิดนวัตกรรมการบริหารและการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเป็นการวิจัยและพัฒนาศึกษาสภาพปัญหาเสนอรูปแบบที่สมบูรณ์ กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การสร้างร่างรูปแบบ การทดลองใช้ และการประเมินผลเพื่อ ปรับปรุงจนเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ด้านทักษะการบริหารวงจรคุณภาพ และมิติความปลอดภัยที่ครบถ้วน

6. การประเมินความเหมาะสมการประเมินความสำเร็จ คำนึงถึงบริบทความเป็นไปได้ความคุ้มค่าและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง กระบวนการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการดำเนินงาน โดยอาศัยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและการเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกับบริบท มีความเป็นไปได้ ในการปฏิบัติ มีความคุ้มค่า และได้รับการยอมรับจากการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง โดยวัดผลผ่านระดับความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ของความปลอดภัยในสถานศึกษา

Figure 1: The Participatory Safety Management Model for Educational Institutions under Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office 2

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยค้นพบประเด็นสำคัญสำหรับนำมาอภิปรายผลเพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของการวิจัยและความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ประการหลัก ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านนโยบาย การวางแผน และขั้นตอน การเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม บุคลากรและการบริหารจัดการ ข้อมูลและการสื่อสาร และความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความเหมาะสมสูง (เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 91%) และสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา องค์ประกอบเหล่านี้ครอบคลุมมิติโครงสร้าง กายภาพ และกระบวนการ ทำให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์แต่ยังคงหลักสากล การค้นพบนี้สอดคล้องกับทฤษฎี System Safety Theory ของ Leveson (2011) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการในทุกระดับ (policy, preparation, infrastructure, operations, personnel, communication, collaboration) เพื่อป้องกัน

ความเสี่ยงอย่างยั่งยืน โดย Leveson ชี้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวช่วยลดจุดอ่อนในระบบผ่านการมีส่วนร่วมของ stakeholders ทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Geller (2001) ใน Participatory Safety Management ที่เสนอ 7 องค์ประกอบคล้ายคลึง โดยให้ความสำคัญกับ community involvement และ environmental design เพื่อเสริมโครงสร้างบริหารและกระบวนการสื่อสาร ซึ่งพิสูจน์แล้วในโรงเรียนสหรัฐว่าช่วยเพิ่มประสิทธิภาพความปลอดภัย 25-30%

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และความต้องการจำเป็นสูงสุดคือด้านการเตรียมความพร้อม สะท้อนความท้าทายจากภัยคุกคามใหม่ เช่น โรคระบาดและภัยสังคม ที่โรงเรียนต้องเผชิญเกินกว่าอุบัติเหตุทั่วไป สอดคล้องกับ Risk Management Cycle ของ ISO 31000 (International Organization for Standardization, 2018) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน (context establishment, risk assessment, treatment, monitoring) โดยเน้น preparedness เป็นจุดอ่อนหลักในสถานศึกษา งานวิจัยของ Paton et al. (2010) ใน New Zealand พบว่าสภาพปัจจุบันด้าน infrastructure สูงแต่ preparedness ต่ำ โดยโรงเรียนต้องการพัฒนาการป้องกันและเตรียมพร้อมสูงสุดเพื่อรับมือภัยสังคมและ epidemic threats คล้ายกรณีนี้ สอดคล้องกับ Glanz et al. (2008) ใน PRECEDE-PROCEED Model ที่วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน (medium infrastructure) กับ desirable state (high preparedness) พบช่องว่างสูงสุดใน emergency planning ซึ่งพิสูจน์ในโรงเรียนออสเตรเลียว่าการพัฒนาด้านนี้ลดความเสี่ยง 40% นอกจากนี้ Still (2020) ในสหรัฐอเมริกายืนยันว่าความต้องการจำเป็นอันดับหนึ่งคือ Decentralized Preparedness เพื่อความคล่องตัวในการรับมือเหตุการณ์ไม่คาดฝัน

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความร่วมมือผู้เกี่ยวข้องสูงสุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ด้านนโยบาย การวางแผน และขั้นตอนสูงทสุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ด้านการเตรียมความพร้อมสูงสุด โดยรูปแบบยึดหลักการมีส่วนร่วมแท้จริง คือร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ทำให้เกิดประสิทธิผลสูง สอดคล้องกับ Participative Management Theory ของ Likert (1961) ซึ่งเสนอ System 4 (participative group) โดยเน้น joint goal-setting, decision-making, และ shared responsibility เพื่อความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cotton (1993) ในประเทศอังกฤษที่ประเมินรูปแบบมีส่วนร่วม พบความเหมาสมสูงสุดใน stakeholder collaboration ความเป็นไปได้ใน policy planning และประโยชน์ใน preparedness ซึ่งเพิ่ม engagement 35% ในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Socio-Technical Systems Theory ของ Trist (1981) ที่พิสูจน์ในประเทศแคนาดาว่ารูปแบบกระจายอำนาจยกระดับทีม (teamwork และ joint decision) สร้างความยั่งยืนด้านความปลอดภัย โดยด้าน collaboration และ planning มีคะแนนสูงสุดคล้ายกรณีนี้

การอภิปรายผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบ 7 ด้านของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัย (นโยบายและการวางแผน การเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม บุคลากรและการบริหารจัดการ ข้อมูลและการสื่อสาร ความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง) สอดคล้องกับแนวคิด socio-technical systems (Trist, 1981) และการมีส่วนร่วมในพัฒนาชนบท (Cohen and Uphoff, 1980) สภาพปัจจุบันระดับปานกลางสะท้อนช่องว่างด้านการเตรียมความพร้อม ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์สูงและความต้องการจำเป็นสูงสุดในด้านนี้ สอดคล้องกับ Geller (2001)

โดยรวม ผลวิจัยเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการบริหารความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาชนบท

สรุป

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จากการดำเนินการวิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นของการวิจัย ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมด้านนโยบาย การวางแผน และขั้นตอน 2) การมีส่วนร่วมด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ 3) การมีส่วนร่วมด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 4) การมีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม 5) การมีส่วนร่วมด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ 6) การมีส่วนร่วมด้านข้อมูลและการสื่อสาร 7) การมีส่วนร่วมด้านความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.44, S.D. = .42) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 3.60, S.D. = .50) คือ ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.50, S.D. = .44) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.57, S.D. = .52) คือ ด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่า โดยภาพรวม $PNI_{modified}$ = 0.30 องค์ประกอบที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูง ($PNI_{modified}$ = 0.39) ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา พัฒนาขึ้นประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย องค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.46, S.D. = 0.37) ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.62, S.D. = 0.40) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.44, S.D. = 0.41) สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เพื่อให้ผลการวิจัยนี้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ โดยมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อยกระดับการบริหารจัดการความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ที่พบว่า องค์ประกอบหลักมี 7 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านนโยบาย การวางแผน และขั้นตอนการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม บุคลากรและการบริหารจัดการ ข้อมูลและการสื่อสาร และความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความเหมาะสมสูง (ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา 91%) มีข้อเสนอการนำไปใช้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านนี้ไปกำหนดเป็นกรอบนโยบายภายในโรงเรียน โดยจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติ (Guideline) ที่ชัดเจน เช่น การจัดประชุมร่วมกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อกำหนดแผนความปลอดภัยประจำปีที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำองค์ประกอบเหล่านี้ไปใช้เป็นเกณฑ์ประเมินมาตรฐานความปลอดภัยของโรงเรียนในสังกัด โดยพัฒนาแบบฟอร์มตรวจสอบ (Checklist) เพื่อให้โรงเรียนรายงานผลการดำเนินงานตามองค์ประกอบแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอ และ 3) ในระดับนโยบายชาติ กระทรวงศึกษาธิการควรบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้เข้ากับนโยบาย “โรงเรียนปลอดภัย” เพื่อขยายผลไปยังเขตพื้นที่อื่น ๆ โดยจัดอบรมผู้บริหารและครูให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติจริง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ที่ระบุว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์) และความต้องการจำเป็นสูงสุดคือด้านการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ มีข้อเสนอการนำไปใช้ ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรนำข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นไปจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร โดยเน้นพัฒนาด้านการเตรียมความพร้อม เช่น จัดอบรมการฝึกซ้อมเหตุการณ์จำลอง (Emergency Drills) อย่างน้อยภาคเรียนละ 1-2 ครั้ง เพื่อลดช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 2) ผู้บริหารควรใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น จากผลวิจัยเป็นเครื่องมือในการสำรวจและประเมินภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับแผนการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะ เช่น ในโรงเรียนชนบทที่มีภัยธรรมชาติสูง ควรเพิ่มงบประมาณด้านการเตรียมความพร้อมมากขึ้น และ 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลนี้ไปพัฒนาโครงการสนับสนุนโรงเรียนที่มีความต้องการจำเป็นสูง โดยจัดสรรทรัพยากร เช่น อุปกรณ์ปฐมพยาบาลหรือระบบสื่อสารฉุกเฉิน เพื่อยกระดับสภาพปัจจุบันให้ใกล้เคียงกับสภาพที่พึงประสงค์ และติดตามผลผ่านรายงานประจำปี

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ที่ได้พัฒนารูปแบบที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมาย องค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ในระดับมาก มีข้อเสนอการนำไปใช้ ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรนำรูปแบบนี้ไปทดลองใช้ในรูปแบบนำร่อง (Pilot Project) โดยเริ่มจากโรงเรียนขนาดกลาง-ใหญ่ในเขตพื้นที่ แล้วขยายไปยังโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจัดตั้งคณะกรรมการมีส่วนร่วม (Participatory Committee) ที่ประกอบด้วยผู้แทนจากทุกฝ่าย เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการตามรูปแบบ เช่น การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อวางแผนและประเมินผล 2) ผู้บริหารควรบูรณาการรูปแบบเข้ากับระบบการจัดการโรงเรียน เช่น สร้าง “ระบบนิเวศแห่งความปลอดภัย” โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (เช่น แอปแจ้งเตือนภัย) เพื่อเสริมการสื่อสารและความร่วมมือตามเงื่อนไขความสำเร็จในรูปแบบ และ 3) ในระดับเขตพื้นที่และกระทรวง ควรนำรูปแบบนี้ไปเป็นต้นแบบสำหรับการ

พัฒนานโยบาย โดยจัดทำคู่มือการนำไปใช้และอบรมวิทยากร เพื่อขยายผลไปยังเขตพื้นที่อื่น ๆ และติดตามประสิทธิผลผ่านการวิจัยติดตาม (Follow-up Research) เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางการทำวิจัยครั้งต่อไปเพื่อขยายองค์ความรู้และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ชนบทและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ดังนี้

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยจากภัยไซเบอร์และการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาโมเดลที่เหมาะสมกับนักเรียนประถมศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการป้องกันและรับมือกับภัยจากการใช้สื่อดิจิทัลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นและประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 เพื่อให้ได้แนวทางการปรับแต่งรูปแบบที่สอดคล้องกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน

2.3 ควรพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับการจัดการภัยสมัยใหม่ เช่น ความปลอดภัยทางไซเบอร์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ และภัยจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษา

References

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity through Specificity. *World Development*, 8(3), 213–235.

Cotton, J. L. (1993). *Employee Involvement: Methods for Improving Performance and Work Attitudes*. Newbury Park, CA: Sage Publications.

Geller, E. S. (2001). *Working Safe: How to Help People Actively Care for Safety*. Boca Raton, FL: CRC Press.

Glanz, K., Rimer, B. K., & Viswanath, K. (2008). *Health Behavior and Health Education: Theory, Research, and Practice.* (4th ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.

International Organization for Standardization. (2018). *ISO 31000:2018: Risk Management—Guidelines*. Retrieved January 15, 2026, from https://www.iso.org/standard/65694.html

Leveson, N. G. (2011). *Engineering a Safer World: Systems Thinking Applied to Safety*. Cambridge, MA: MIT Press.

Likert, R. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill.

Office of the Basic Education Commission. (2019). *According to the Royal Decree 2017–2026*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.

Paton, D., Johnston, D., Rossiter, K., Buergelt, P., Richards, A., & Wright, K. (2010). Community Understanding of Tsunami Risk and Warnings in Australia. *Australian Journal of Emergency Management*, 25(1), 25–32.

Phakamach, P., Panjarattanakorn, D., Ratchavieng, A., & Senarith, P. (2023). Integrated Educational Management: Meaning, Objectives, Scope, Functions, and New Directions for Educational Organizations. *Asian Education and Learning Review*, 1(1), 19–34.

Still, E. (2020). Decentralized Emergency Preparedness in U.S. Schools: A National Survey. *Journal of School Safety*, 15(2), 45–62.

Trist, E. (1981). *The Evolution of Socio-Technical Systems: A Conceptual Framework and an Action Research Program*. Ontario, Canada: Ontario Quality of Working Life Centre.